

POJAVI JUŽNE PLODOVRTKE (*HELCOVERPA ARMIGERA* [Hubner, 1808]) NA VINSKI TRTI V VINORODNI DEŽELI POSAVJE

BAJEC Domen¹, ŠTEFANČIČ Mateja², BAMBIČ Franci³, RODIČ Karmen⁴, PETERLIN Andreja⁵, ROŽMAN Milena⁶

^{1, 3, 4, 5, 6} KGZS – Zavod NM, Služba za varstvo rastlin, Šmihelska c. 14, 8000 Novo mesto

² EFOS d.o.o.

UVOD

Vinogradniki na območju jugovzhodne Slovenije so zaradi občasnih, a obsežnejših spomladanskih poškodb, ki se pojavljajo na brstih vinske trte posebno pozorni na poškodbe, ki jih povzročajo grizolci povzročitelji tudi v drugih delih leta. Prve zabeležene poškodbe, ki jih povzročajo gosenice južne plodovrtke na vinski trti tako sovpadajo z letom 2014, ko so precej škode na brstih povzročile že gosenice rjavega trakarja (*Noctua pronuba* [Linnaeus, 1758]). Na območju Bizelskega je takrat v obdobju meseca avgusta prihajalo do poškodb povrhnjice grozdnih jagod. Podobne rane povzročajo južna plodovrtka na plodovih paradižnika. Opaženi so bili tudi obgrizeni listi. V kasnejših letih smo

poškodbe sledili na celotnem območju vinorodne dežele Posavje. Škodo s strani južne plodovrtke so leta 1995 v vinogradih opisali že na Madžarskem (Vörös, G. 1996). S poskusi so ugotovili, da na grozdu vinske trte le redko uspešno zaključijo celoten razvoj.

Suhe vremenske razmere v letih z zabeleženimi poškodbami so v Posavju, na Dolenjskem in Beli Krajini omogočale hitro in uspešno dozorevanje grozolja. Poškodovanim jagodam so se rane zasušile in do večje škode zaradi gnitja grozolja ni prišlo.

MATERIALI IN METODE

V vinogradih z zabeleženimi poškodbami smo vizualno spremljali razvoj poškodovanih grozdov in trsov ter gosenic južne plodovrtke.

V letih 2017 in 2018 smo pojave odraslih osebkov južne plodovrtke začeli spremljati z avtomatiziranimi daljinskimi pastmi Trapview. Pasti so razporejene na rastiščih treh različnih konfiguracij terena / nadmorske višine ter pridelave kmetijskih rastlin. Na lokaciji Cerklje ob Krki (214 m n.v.) je naprava nameščena na ravninski vrtnarski površini ob pridelavi plodovk (paradižnik, paprika, jajčevci); na lokaciji Okljukova Gora (214 m n.v.) poteka spremljanje na zelenjavnem vrtu ob intenzivnih sadjarskih pridelovalnih površinah ter pobočnem vinogradniškem terenu Zgornje Pohance (361 m n.v.). V pasti so bila nameščena feromonska privabila ShinEtsu Surelure HaX222, ki smo jih menjali mesečno.

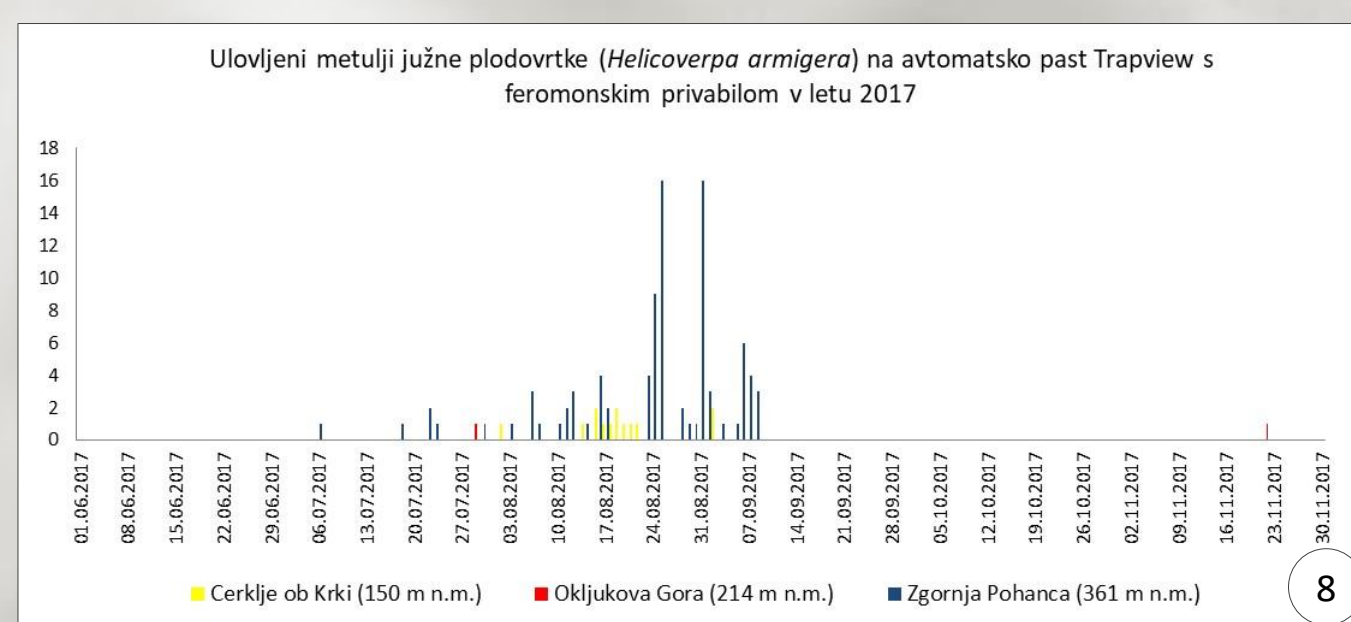

Slike 1 do 3: Avtomatske pasti Trapview smo namestili na ravninski vrtnarski legi ob reki Krki (Cerklje ob Krki; 214 m n.v.), na sadjarski legi z bližnjim zelenjavnim vrtom (Okljukova Gora; 214 m n.v.) in vinogradniški legi (Zgornja Pohanca; 361 m n.v.).

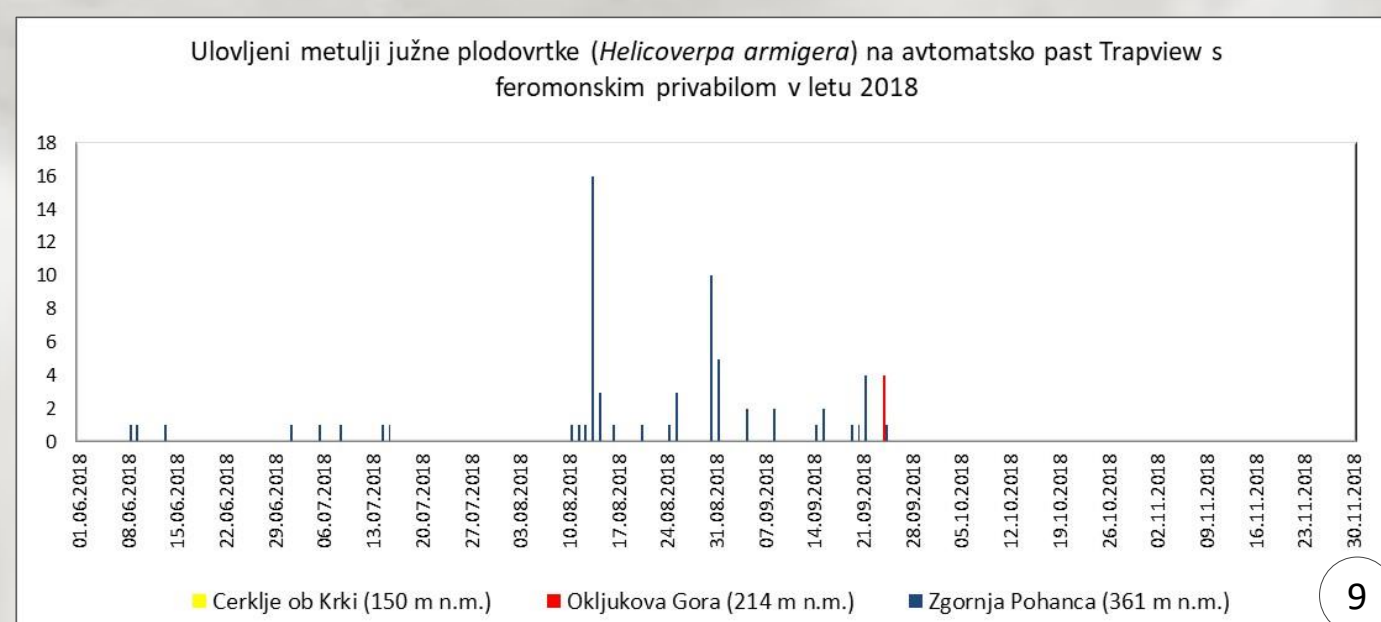
REZULTATI IN RAZPRAVA

V gosenice južne plodovrtke so se na vinski trti pojavljale najpogosteje od druge polovice avgusta dalje. Njihovo zasnivanje na trti je težavno, saj se pred dnevno svetlobo skrivajo v grozd ali senčne predele trsa. Gosenice začnejo s hranjenjem na povrhnjici, tudi po več jagod hkrati in lahko postopno pojedjo cele jagode. Občasno smo poleg poškodovanih grozdov opazili tudi obgrizene liste. Posebno so preferirale namizne sorte, pri čemer je bila zabeležena škoda na sortah: 'Rdeča žlahtnina', 'Kardinal', 'Muškat Hamburg', 'Prima'... Na vinskih sortah sta bila najpogosteje poškodovani 'Rumeni muškat' in 'Modra frankinja'.

Pri lovu odraslih metuljev z avtomatiziranimi feromonskimi pastmi smo v letih 2017 in 2018 beležili redne in dokaj množične ulove na izraziti vinogradniški lokaciji, medtem ko je pojavljanje na vrtnarskem pridelovalnem območju manj izrazito. Za primerjavo prilagamo povprečne ulove odraslih metuljev na isti tip pasti ter feromonskega privabila iz treh italijanskih območjih, znanih po intenzivni pridelavi paradižnika, ki je v našem okolju najljubši gostitelj južne plodovrtke. Za območja Neapelj, Foggia in Piacenza je značilna nizka nadmorska višina ter z našimi ulovi številčno višji rezultat.

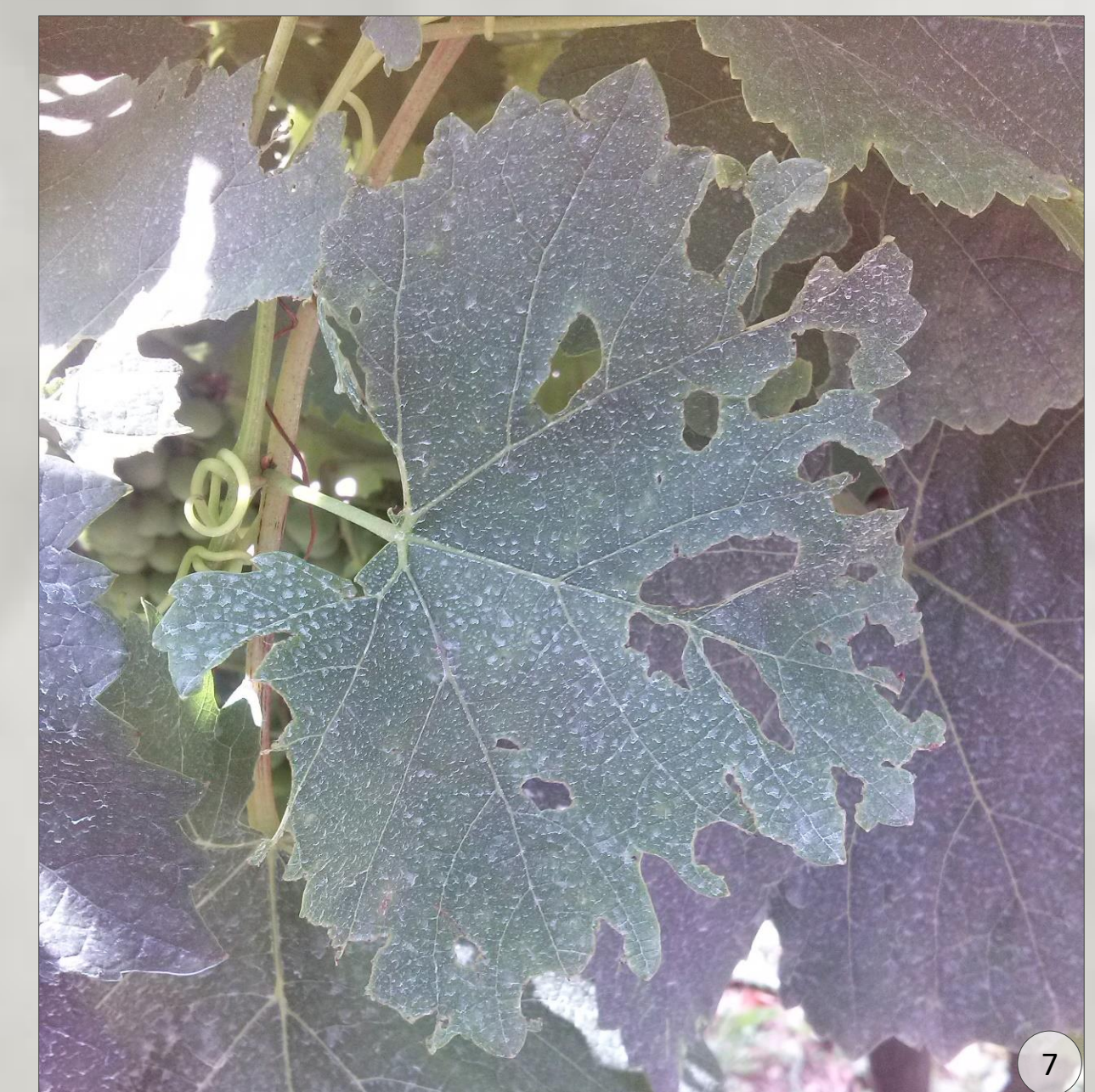

Sliki 8 in 9: Grafikona prikazujeta ulove odraslih osebkov južne plodovrtke v letih 2017 in 2018 na treh različnih rastiščih za obdobje šestih mesecev. Na izraziti vrtnarskem pridelovalnem območju, kjer se goji plodovke, so bili v obeh letih ulovi najnižji. V obeh letih izstopa vinogradniška lega, obakrat s po 16 ulovljenimi metulji na dan, kot največjim ulovom.

Slike 4 do 6: Poškodbe na grozdu sort 'Rumeni muškat', 'Modra frankinja' in 'Rdeča žlahtnina'. Gosenice južne plodovrtke (*Helicoverpa armigera*) se sprva hranijo na povrhnjici grozde jagode.

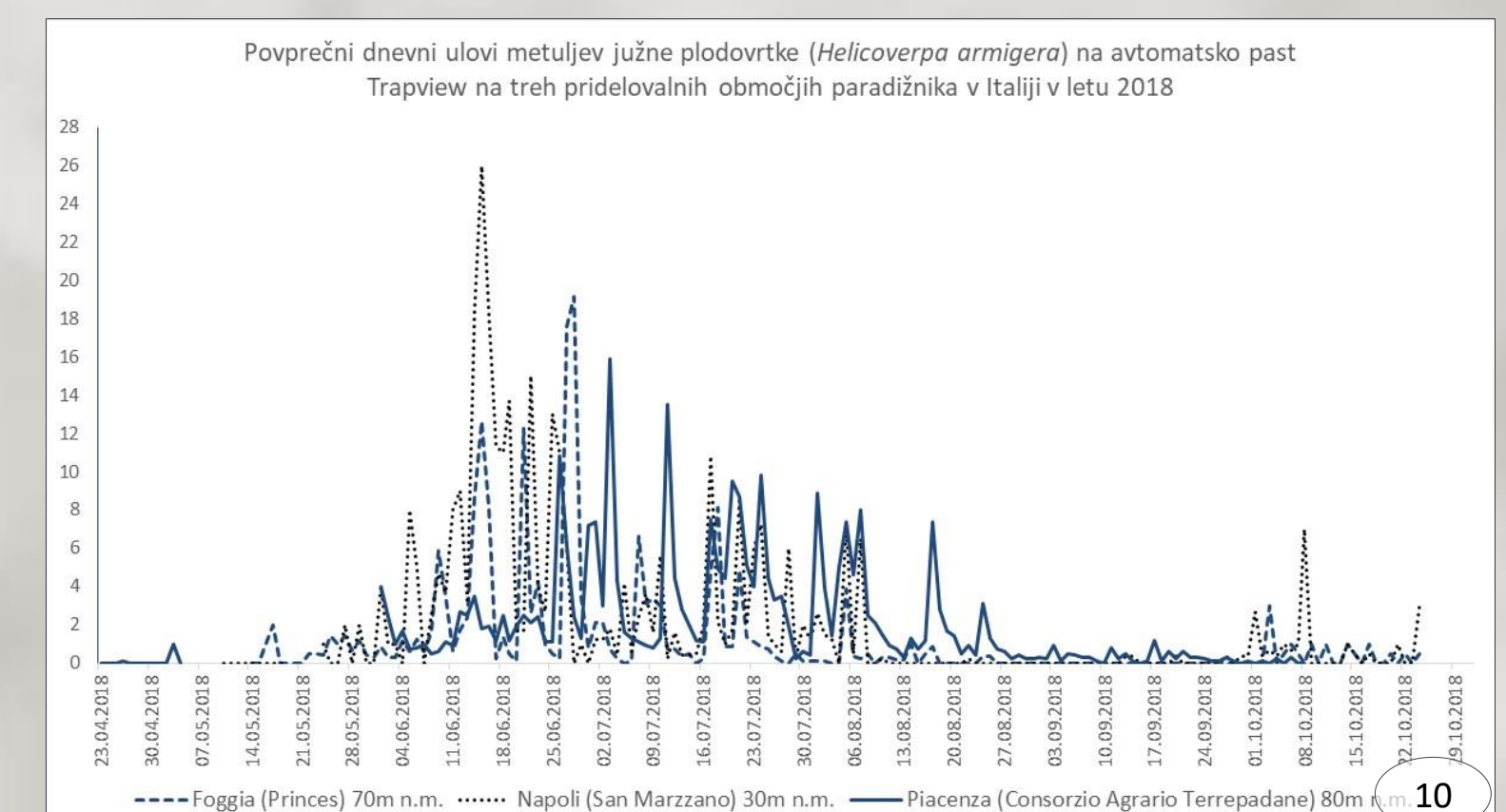
Slika 7: Občasno smo na napadenih trsih zasledili tudi obgrizene liste, a hranjenja gosenic na njih nismo opazili.

SKLEPI

Dosedanja pojavljanja južne plodovrtke na vinski trti so bila občasna in niso prinesla večje škode. To pripisujemo sorazmerno suhemu vremenu v času pojavljanja poškodb na grozdih in po drugi strani verjetno le naključnemu hranjenju gosenic na vinski trti.

Slika 10: Za primerjavo ulovov na isti tip pasti ter feromonsko privabilo, prikazujemo dnevna povprečja ulovov južne plodovrtke v lokalnih skupinah več pasti iz intenzivnih pridelovalnih območij: Neapelj (največji dnevni ulov na eni pasti 36 metuljev; prikazan povprečni dnevni ulov v skupini 5 naprav; 30 m n.v.), Foggia (največji dnevni ulov na eni pasti 53 metuljev; prikazan povprečni dnevni ulov v skupini 8 naprav; 70 m n.v.) ter Piacenza (največji dnevni ulov na eni pasti 39 metuljev; prikazan povprečni dnevni ulov v skupini 22 naprav; 80 m n.v.).

VIR

Vörös, G. 1996. Damage of cotton bollworm (*Helicoverpa armigera* Hübner) in grapevine. Növényvédelem, 32(5), 229-234.